

в) практичний: виконання практичної роботи "Реакція серцево-судинної системи на дозоване навантаження".

Прийоми навчання: виклад інформації, пояснення, активізація уваги та мислення, одержання з тексту та ілюстрацій нових знань.

2. Репродуктивний.

Прийоми навчання: подання матеріалу в готовому вигляді, конкретизація і закріплення вже набутих знань.

3. Проблемно-пошуковий: постановка проблемного питання.

Прийоми навчання: постановка взаємопов'язаних проблемних запитань, активізація уваги та мислення.

4. Візуальний: складання схем.

5. Сугестивний: застосування різних видів мистецтва.

6. Релаксопедичний: психологічне розвантаження.

Таким чином, методичні можливості викладання теми «Серцево-судинна система» в школі є досить широкими та різноманітними.

Література

1. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. Біологія. 7-11 класи. – К.: Ірпінь: Перун, 2005. – 45 с.
2. <http://www.cardiogenes.dp.ua/anatomy-atlas/577.php>, по His'y
3. www.nbu.gov.ua/institutions/amosov/index.html
4. <http://pti.kiev.ua/uroki/uroki10/>

ВИКОРИСТАННЯ АКТИВНИХ ФОРМ НАВЧАННЯ ПРИ ВИКЛАДАННІ ТЕМИ «СЕРЦЕВО-СУДИННА СИСТЕМА»

Петрова Н.А., Бажан А.Г. (м. Полтава)

Головною задачею перед системою освіти поставлено завдання збереження рис індивідуальності дитини, її готовності до прийняття самостійних рішень в житті.

На зміну технократичному підходу до формування змісту освіти прийшли ідеї гуманітаризації навчання. Через уроки біології ми повинні навчити дитину формулювати власну думку, відстоювати певні інтереси, мати систему переконань, чітко виражену громадянську позицію.

Навчання в сучасній школі повинне покладатись на ідеї гуманізації його процесу, орієнтуватись на природні пізнавальні потреби дитини, підпорядковуватись законам природовідповідності.

Важливим завданням шкільної біологічної освіти в умовах сьогоденного суспільства є виховання в учневі любові до життя, глибокого усвідомлення його цінності, важливості власного здоров'я, знання правил гігієни й санітарії, потреба вести здоровий спосіб життя.

Основна мета методики викладання теми «Серцево-судинна система» – пошук раціональних шляхів передачі учням одержаних біологією відомостей про будову, анатомію та фізіологію серця, судин.

Активне навчання передбачає використання системи методів і прийомів, що спрямовані не на повідомлення учням готових знань, їх запам'ятовування та відтворення, а на організацію учнів для самостійного одержання знань, засвоєння вмінь і навичок у процесі навчальної діяльності.

Активними методами називають ті, які максимально підвищують рівень пізнавальної активності учнів, спонукають до старанного навчання. При активних методах всі на уроці працюють інтенсивно, з цікавістю і бажанням: уважно слухають – думаючи, спостерігають – думаючи, читають – думаючи, виконують практичні завдання – думаючи. Активні методи допомагають старанності всіх

учнів класу: не лише сильним, кмітливим та допитливим, але і слабким, безвільним та лінивим.

Опрацювавши, біолого-методичну літературу [4], ми звернули увагу, що активні методи – це саме ті методи, які можна використати при викладанні теми «Серцево-судинна система», і їх поділяються на дві підгрупи:

- проблемно-пошукові;
- репродуктивні.

Основний закон засвоєння – це: сприймати – осмислити – запам'ятати – примінити – перевірити вивчене, тобто сприйняття супроводжується осмисленням, осмислення – запам'ятовуванням, а сприйняття, осмислення і запам'ятовування розширюються, поглиблюються і закріплюються в процесі їх самостійного використання і перевірки.

Методи активного навчання мають ряд специфічних особливостей:

- активізація мислення – «примусова», суть якої полягає в тому, що учень, змушений бути активним незалежно від того, бажає він цього, чи ні.

Для прикладу можна взяти першу тему «Групи крові. Резус-фактор».

Методи і методичні прийоми, які можна використати :

1. Інформаційно-рецептивний:

а) словесний: розповідь-пояснення, опис, бесіда, повідомлення учнів про групи крові , робота з підручником [2], параграф 16.

б) наочний: ілюстрація фотографій вчених , демонстрація фільму «Група крові».

Прийоми навчання: виклад інформації, пояснення, активізація уваги та мислення, одержання з тексту та ілюстрацій нових знань, робота з роздатковим матеріалом.

2. Репродуктивний.

Прийоми навчання: подання матеріалу в готовому вигляді, конкретизація і закріплення вже набутих знань.

3. Проблемно-пошуковий: постановка проблемного питання.

Прийоми навчання: постановка взаємопов'язаних проблемних запитань, активізація уваги та мислення.

4. Візуальний: складання схем «4 групи крові».

5. Сугестивний: застосування різних видів мистецтва.

6. Релаксопедичний: психологічне розвантаження.

На даному уроці учень для того, щоб дати відповіді на проблемні питання:

- Навіщо у документах жінок, що мають народжувати дитину, у військових, автогонщиків та інших ризикових професій, у документах повинна бути відзначена група крові?
- Чому у ситуаціях, коли людина втрачає багато крові, її кількість відновлюють за рахунок донорської?
- попередньо повинен перечитати в підручнику та вивчити матеріал.

Залежно від способу формування системи знань, умінь і навичок, активні методи пізнання поділяють на імітаційні і неімітаційні. Імітаційні передбачають надання учням професійних умінь та навичок і поділяються на ігрові та неігрові. До неімітаційних належать: проблемна лекція, евристична бесіда, дослідницький метод, самостійна робота, навчальна дискусія...

Активні методи навчання вимагають великих затрат часу, тому їхнє використання повинно відбуватися паралельно із традиційними методами [3].

Працюючи вчителем біології лише один рік, ми дійшла до висновку, що словесна розповідь або усне пояснення не завжди бувають результативними. Тема «Серцево-судинна система» досить об'ємна і тому учні фізично не можуть запам'ятати її. Отже, засвоїти теми «Кров і лімфа», «Кровообіг і лімфообіг» лише словесними методами неможливо. Тому є потреба постійно використовувати різноманітну наочність: традиційні таблиці «Будова серця», «Будова вели-

кого і малого кола кровообігу»; рельєфні таблиці «Будова серця»; дидактичні картки; динамічні моделі «Серце»; муляжі – «Серце»; фото органів ССС; мікро-препарати формених елементів крові; екранні посібники (відео); м'медійна дошка (слайди).

Коли навчання пасивне, учні перебувають на уроці, майже, без запитань, без інтересу, без зацікавленості в результатах. Коли навчання активне, учні постійно знаходяться в стані пошуку, тому що хочуть отримати відповідь на запитання, потребують інформації, щоб вирішити проблему. Використання наочності під час подання інформації на уроках про ССС, збільшує запам'ятовування. Саме візуальні засоби поліпшують результати сприйняття слів майже вдвічі.

На сьогоднішній день багато вчителів використовують слайдові презентації. Подання нового матеріалу, актуалізація знань і, навіть, систематизація та узагальнення, використовуючи презентації у програмах Power Point або Mowi Mejker забирає на 40% менше часу та підсилює подачу матеріалу. Тобто, коли до роботи залучаються різні аналізатори і зорові та слухові канали сприйняття інформації є більше шансів задовольнити пізнавальну активність учнів. Різниця лише в тому, що отримання інформації через сенсорні системи у всіх різна, так як у кожного домінує щось одне: або слух, або зір, або дотик і учень постійно ним користується для запам'ятовування.

Отже, для того, щоб задовольнити потреби різних учнів, навчання повинне бути полісенсорним і різноманітним, а активний режим навчання є найбільш бажаним і виправданим для сучасних учнів. Саме для них ми розробили презентацію «Рух крові».

Для кожного вчителя основним завданням є підключити учня до активної та самостійної діяльності, поставити його в позицію суб'єкта цієї діяльності, який несе за неї відповідальність. Тільки тоді, коли ми даємо учневі можливість діяти самостійно, ми можемо виховати у нього відповідальність. Практична самостійна діяльність – це найважливіша умова формування відповідальності. Ось чому таким важливим фактором є взаємодія вчителя та учня на уроці. Зацікавленість, викликана вчителем на уроці, як тимчасовий психічний стан, за певних умов може перерости в стійкий інтерес до знань чи предмета [1].

Для організації колективної пізнавальної діяльності в дослідній роботі ми використовуємо нестандартні уроки:

- урок-лекція ;
- урок-конференція ;
- урок-семінар;
- урок-лабораторна робота.

Успіх організації нестандартного уроку під час розв'язання проблемної ситуації на етапі засвоєння нових знань чи виконання завдань на етапі застосування набутих знань на практиці залежить від того, як засвоєні прийоми спілкування, розвинута техніка мовлення, мовленнєвий етикет, уміння володіти своїм організмом: миміка, жест, погляд, постава, манера триматися під час розмови, зустрічі.

Для підвищення зацікавленості учнів до даної теми ми також розробили та провели усний журнал з біології на тему: „Його величність – серце" з залученням до цього майже половини учнів класу.

Таким чином, з метою підвищення якості будь-якого нестандартного уроку вчителів необхідно чітко визначити його місце в логічній структурі курсу навчального предмета, оптимальний обсяг навчального матеріалу, форми, методи та засоби ефективної його реалізації. Виходячи із вище сказаного, ми і розробили та проводимо різні типи нестандартних уроків та інших активних форм навчання при викладанні теми «Серцево-судинна система».

Література

1. Бурлака Я. І., Вихруц В. О. Про форми організації навчальної діяльності школярів. // Рад. школа. – 1984. – № 5. – С. 39-44.
2. Степанюк А.В., Барна Л.С., Гладюк Т.В., Жирська Г.Я., Міщук Н.Й. Біологія. 9 клас. / За редакцією А.В. Степанюк – Тернопіль: Підручники і посібники, 2008. – 299 с.
3. Форми навчання в школі: Книга для вчителя / За ред. Ю.І. Мальованого. – К.: Освіта, 1992. – 160 с.
4. <http://osvita.ua/>

ВРАХУВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ

Плаксієнко І.Л., Пінієлле І.Д. (м. Полтава, м. Дніпропетровськ)

Якість завдань, поставлених перед вищою школою, багато в чому залежить від уміння правильно організувати педагогічно-виховну роботу, особливо зі студентами перших-других курсів. Сучасна педагогіка повинна орієнтуватися на два напрямки в рівній мірі: успішне і якісне навчання фахівців своєї галузі і програмування життєвого успіху студента як гармонійної особистості. В арсеналі педагога велика кількість інноваційних заходів, які дозволяють стимулювати розвиток студента як особистості, але основною умовою залишається поважне ставлення до студента та врахування його вікових та особистісних особливостей [1].

Індивідуальна неповторність студента, яка характеризує його відмінність від іншого, своєрідність його психіки та особистості виявляється в рисах темпераменту, характеру, у специфіці інтересів, якості пізнавальних процесів [2]. В підлітковому віці, у період сильного фізичного та психічного вікового розвитку, коли відбувається глибока перебудова організму та особистості, під впливом зовнішніх умов простежується значне відхилення в розвитку темпераменту від раніше розкритого типу темпераменту.

Науковці довели, що вибір темпераменту як основи оцінювання індивідуальних відмінностей студента обґрунтований та ефективний. По-перше, особливості темпераменту досить просто фіксуються при спостереженні: вони проявляються у поведінці та діяльності студентів, оскільки темперамент є характеристикою людини з погляду її динамічних особливостей (швидкість, темп діяльності, ритму психічних процесів і станів). По-друге, темперамент є фундаментальною характеристикою людини, він обумовлений вродженими особливостями нервової системи і стійкий до змін під дією середовища. По-третє, темперамент виявляє себе у всіх сферах психічної та фізичної активності, оскільки її психофізіологічними компонентами є активність і емоційність. Виховні та педагогічні заходи в більшості випадків спрямовані саме на ці фактори, тому, якщо викладачі ігнорують темперамент студента, їх виховні дії не приносять необхідних результатів [3].

Правильна навчально-виховна робота виправляє деякі негативні властивості темпераменту студентів. Так, сангвініку необхідно звертати увагу на організацію його діяльності. Якщо навчальний матеріал для студента-сангвініка цікавий, доступний, викликає емоційний настрій, то він швидко засвоює нове, ефективно працює. Якщо ж для вивчення навчального матеріалу необхідна довга, одноманітна робота, яка не викликає у нього емоційного настрою, він погано засвоює нове, порушує дисципліну. Отже такого студента потрібно навчати різними засобами організації роботи, виконання певної дії, утримання уваги протягом тривалого часу.

В організації занять із флегматиком необхідно врахувати його пасивність. Його увагу слід постійно активізувати спеціальними іграми та впра-